

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Київської міської ради
від _____ №

**КОМПЛЕКСНА МІСЬКА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЕКОЛОГІЧНОГО
БЛАГОПОЛУЧЧЯ МІСТА КИЄВА
НА 2026-2028 РОКИ**

**I. ПАСПОРТ КОМПЛЕКСНОЇ МІСЬКОЇ ЦІЛЬОВОЇ ПРОГРАМИ
ЕКОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ МІСТА КИЄВА НА 2026-2028 РОКИ**

1	Мета програми	Формування екологічно збалансованого та комфортного міського середовища шляхом впровадження інноваційних підходів до охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та підвищення рівня екологічної безпеки, здійснення контролю за утриманням домашніх тварин та регулювання чисельності безпритульних тварин у місті Києві гуманними методами, створення безпечного публічного простору у місті Києві шляхом формування свідомого та відповідального ставлення мешканців столиці
2	Оперативні цілі, визначені Стратегією розвитку міста Києва (іншими стратегічними документами), на досягнення яких спрямована програма	Запобігання змінам клімату та поліпшення якості атмосферного повітря Збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього середовища Упорядкування та розвиток публічного простору
3	Дата, номер і назва розпорядчого документа про розроблення проекту програми	Розпорядження Київського міського голови від 06.03.2025 №163 «Про підготовку проекту Комплексної міської цільової програми екологічного благополуччя міста Києва на 2026-2028 роки»
4	Розробник програми	Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (далі - Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату)
5	Відповідальний виконавець програми	Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської

		державної адміністрації) (далі - Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату)
6	Співвиконавці програми	Департамент муніципальної безпеки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) Департамент житлово-комунальної інфраструктури Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) Київське комунальне об'єднання зеленого будівництва та експлуатації зелених насаджень міста «Київзеленбуд» (далі – КО «Київзеленбуд») Комунальне підприємство по утриманню зелених насаджень Голосіївського району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство по утриманню зелених Дарницького району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство по утриманню зелених Деснянського району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство по утриманню зелених Дніпровського району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство по утриманню зелених Оболонського району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство по утриманню зелених Печерського району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство по утриманню зелених Подільського району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство по утриманню зелених Святошинського району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство по утриманню зелених Солом'янського району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство по утриманню зелених Шевченківського району м. Києва (далі – КП УЗН) Комунальне підприємство «Дарницьке лісопаркове господарство» (далі - КП ЛПГ м. Києва)

		Комунальне підприємство «Святошинське лісопаркове господарство» (далі - КП ЛПГ м. Києва) Комунальне підприємство «Лісопаркове господарство «Конча- Заспа» (далі - КП ЛПГ м. Києва) Комунальне підприємство виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) по охороні, утриманню та експлуатації земель водного фонду м. Києва «Плесо» (далі – КП «Плесо») Комунальне підприємство виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) «Київський міський Будинок природи» (далі – КП «Київський міський Будинок природи») Комунальна аварійно-рятувальна служба “Київська служба порятунку” (далі - КАРС “Київська служба порятунку”) ПрАТ «АК «Київводоканал» Комунальне підприємство «Київська міська лікарня ветеринарної медицини» (далі – КП «Київська міська лікарня ветеринарної медицини») Громадські організації міста Києва, на утриманні яких перебувають притулки для безпритульних тварин			
7	Строки реалізації програми	3 01 січня 2026 – 31 грудня 2028 року			
8	Обсяги фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми	Всього (тис. грн)	у тому числі за роками		
			2026 рік	2027 рік	2028 рік
	Всього	7 556 945,50	2 400 248,65	2 517 056,40	2 639 640,45
	у тому числі за джерелами:				
8.1	державний бюджет				

8.2	бюджет міста Києва	7 230 025,24	2 293 425, 93	2 408 097,22	2 528 502,09
8.3	інші джерела	326 920,26	106 822,72	108 959,18	111 138,36

II. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКИХ СПРЯМОВАНА КОМПЛЕКСНА МІСЬКА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЕКОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ МІСТА КИЄВА НА 2026-2028 РОКИ

Природне середовище є невід'ємною складовою життя людини та важливим чинником стабільного розвитку суспільства. Чисте повітря, якісна вода, здорові ґрунти та збалансована екосистема забезпечують сталий розвиток міста, безпечні умови проживання та збереження біорізноманіття.

Однак під впливом низки факторів відбуваються негативні зміни в довкіллі, що призводять до порушення екологічної рівноваги, погіршення стану здоров'я населення та зниження якості життя.

Упродовж останніх років у місті Києві спостерігається зростання рівня забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів і ґрунтів, що зумовлено:

- високим рівнем автомобілізації міста та значним обсягом викидів від транспорту;

- діяльністю промислових підприємств і теплоенергетичних систем;

- недостатнім рівнем озеленення та скороченням площ природних територій.

Військова агресія Росії завдала значної шкоди природним ресурсам міста Києва:

- масові руйнування міської інфраструктури призвели до підвищеного рівня забруднення повітря, води та ґрунтів;

- пожежі, спричинені обстрілами, знищили частину міських лісів, парків та природоохоронних територій;

- використання дизельних генераторів і буржуйок під час блекаутів у 2022-2023 роках призвело до зростання викидів парникових газів і твердих часток.

Глобальні кліматичні зміни вже впливають на місто Київ:

- підвищення середньорічної температури спричиняє частіші періоди екстремальної спеки;

- зміни в кількості та інтенсивності опадів збільшують ризики паводків та ерозії ґрунтів;

- зменшення площі зелених насаджень призводить до ефекту "міських островів спеки";

- високий рівень викидів оксидів азоту, сірки, вуглекислого газу та важких металів;

- недостатній рівень екологічного моніторингу та оперативного реагування на перевищення норм забруднення;

- обмежене впровадження альтернативних джерел енергії та електротранспорту;

- забруднення Дніпра, малих річок (Либідь, Сирець, Дарниця) та підземних вод;

- відсутність сучасних систем очищення стічних вод та контролю забруднення;

- недостатнє відновлення екосистем заплав і прибережних зон;

- низький рівень екологічної культури.

Стратегією розвитку міста Києва до 2027 року, затвердженою рішенням від 15 грудня 2011 року № 824/7060, визначені оперативні цілі на досягнення яких направлена Комплексна міська цільова програма екологічного благополуччя міста Києва на 2026-2028 роки (далі - Програма), зокрема: «Запобігання змінам клімату та поліпшення якості атмосферного повітря», «Збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього середовища», та «Упорядкування та розвиток публічного простору».

Концепцією екологічної політики міста Києва «Екологічна стратегія міста Києва до 2030 року», що затверджена рішенням Київської міської ради від 23 вересня 2021 року № 2399/2440 визначено пріоритети кругового управління для екологічного розвитку міста Києва зокрема чиста вода, кругове управління відходами, чисте повітря і чиста енергія зелені зони та біорізноманіття, заходи програми направлені на досягнення зазначених пріоритетів.

Планом дій «Зелене місто» для міста Києва затвердженим рішенням Київської міської ради від 02 листопада 2023 року № 7286/7327 передбачено впровадження пріоритетів щодо формування стійкості міста до сучасних та можливих майбутніх викликів та підвищення адаптивності до змін клімату, природоорієнтованого землекористування та збереження екосистем, запровадження усталених практик моніторингу екологічних показників.

Сприяння збереженню біорізноманіття та зміцненню екосистеми міста Києва через залучення місцевого наукового потенціалу, експертизи та досвіду громадянського суспільства до більш активного вивчення загроз та наслідків кліматичних змін та інтенсивної урбанізації для успішного сталого розвитку міста та розроблення відповідних пом'якшуючих заходів; використання можливостей залучення альтернативного позабюджетного фінансування на аналітичні фокусні дослідження та пілотні проєкти, в т.ч. щодо біорізноманіття та природних середовищ (адже саме ці напрямки активно підтримуються міжнародною донорською спільнотою як спільні глобальні виклики сьогодення).

АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

Якість атмосферного повітря безпосередньо впливає на здоров'я людей, комфорт життя та екологічний баланс природи.

Київ – місто каштанів, парків і широких проспектів, однак у його повітрі все частіше відчувається не тільки аромат квітухих дерев, а й важкі частки пилу, вихлопних газів та промислових викидів.

Забруднення атмосферного повітря в столиці формується під впливом різних чинників:

- викиди транспорту, що є найбільшим джерелом шкідливих речовин;

- діяльність промислових підприємств, які додають до атмосфери діоксиди сірки та азоту;

- теплоенергетичні комплекси, що спричиняють викиди парникових газів.

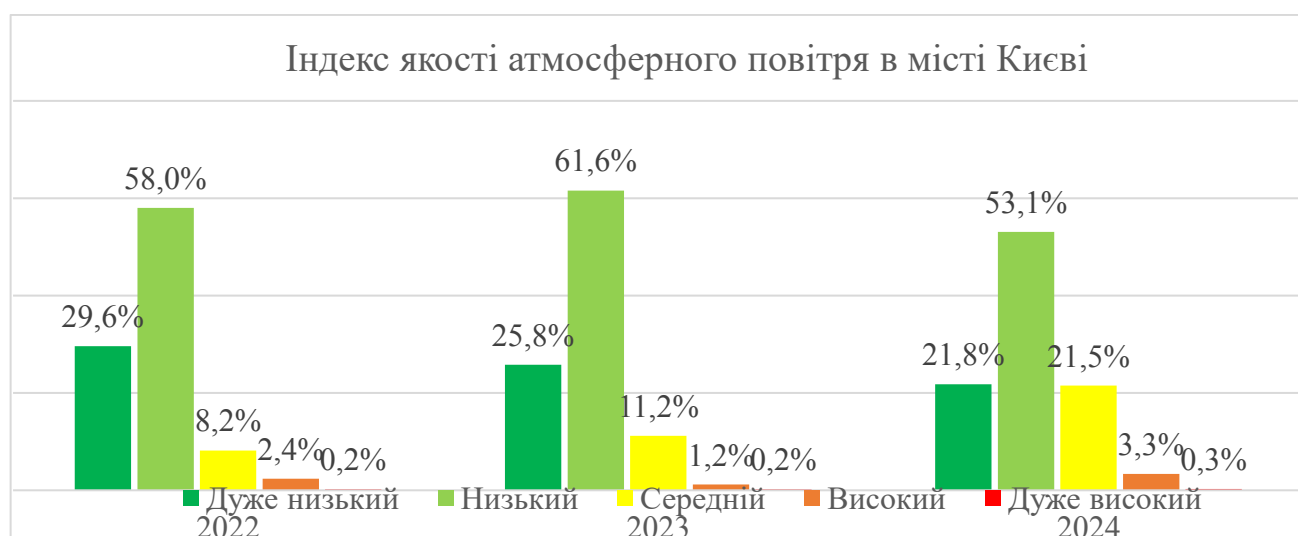

Рис.1 Динаміка якості атмосферного повітря за 2022-2024 роки

Внаслідок збройної агресії Росії проти України з 24.02.2022 року на території міста Києва спостерігались масові ураження вогнепальною, артилерійською та ракетною зброєю територій міських лісів та природно-заповідного фонду. Війна вплинула на кожний компонент довкілля: повітря, воду, ґрунти, зелені насадження, тваринний та рослинний світ. Зокрема, пошкодження об'єктів енергетики у зимовий період м. Києва призвело до масового використання газо\дизель генераторів, пічок – буржуйок, що в свою чергу призвело до збільшення кількості забруднюючих речовин в атмосферному повітрі (вуглецю оксиду, азоту діоксиду, діоксиду сірки, вуглеводних C12-C19, пилу). Збільшення рівня шумового навантаження на навколишнє середовище від працюючих генераторів.

У 2023 році рівень забруднення атмосферного повітря у місті Києві зріс, особливо **діоксидом сірки**, що потрапляє в атмосферу при спалюванні палива. Викиди оксидів азоту, монооксиду вуглецю та твердих часток теж зросли, ускладнюючи екологічну ситуацію в столиці.

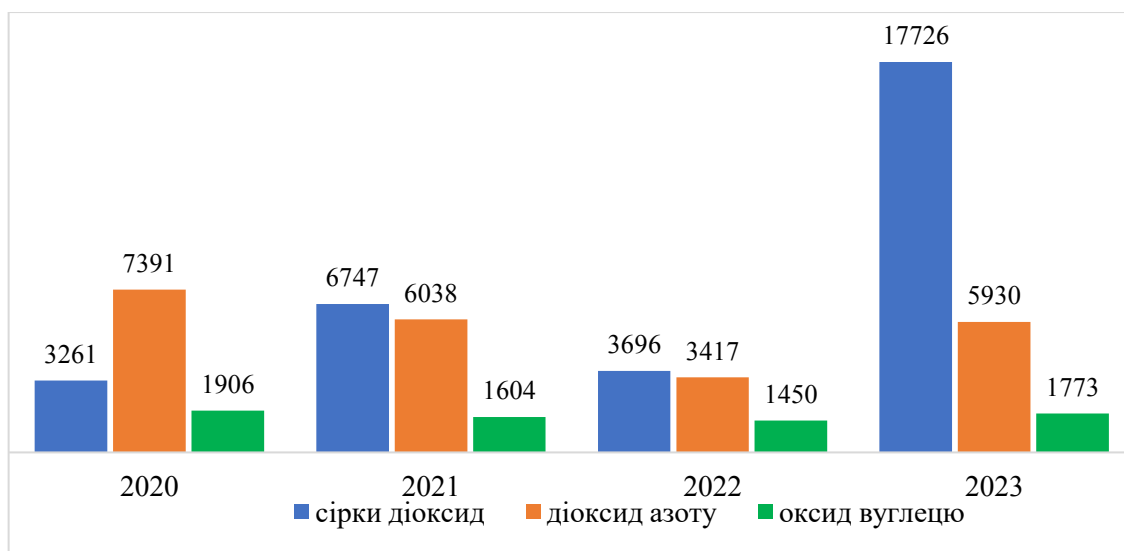

Рис. 2. Динаміка викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення в місті Києві у 2020-2023 роках, тон (за даними Головного управління статистики міста Києва)

Для забезпечення постійного інформування населення про якість повітря в режимі реального часу Департаментом захисту довкілля та адаптації до зміни клімату здійснюється розбудова сучасної системи моніторингу, яка базується на основних принципах Європейських директив.

В місті Києві починаючи з 2020 року побудовано 7 пунктів спостереження за станом атмосферного повітря у 6 районах міста Києва.

МІСЬКА СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ

Рис.3 Міська система моніторингу якості атмосферного повітря

Детальна інформація про стан атмосферного повітря за кожним пунктом моніторингу включає актуальну інформацію про концентрацію забруднюючих речовин, метеорологічні параметри та значення індексу якості повітря. Інформацію про концентрацію забруднюючих речовин та метеорологічні параметри доступні для користувачів вже через декілька хвилин після вимірювання. За даними якості повітря можна слідкувати у режимі реального часу на онлайн-мапі за посиланням <http://asm.kyivcity.gov.ua/> (7 пунктів спостереження) та у мобільному застосунку «Київ Цифровий» (46 індикативних датчиків). Зазначені системи забезпечують оперативною об'єктивною інформацією про стан довкілля органи державної влади та мешканців міста.

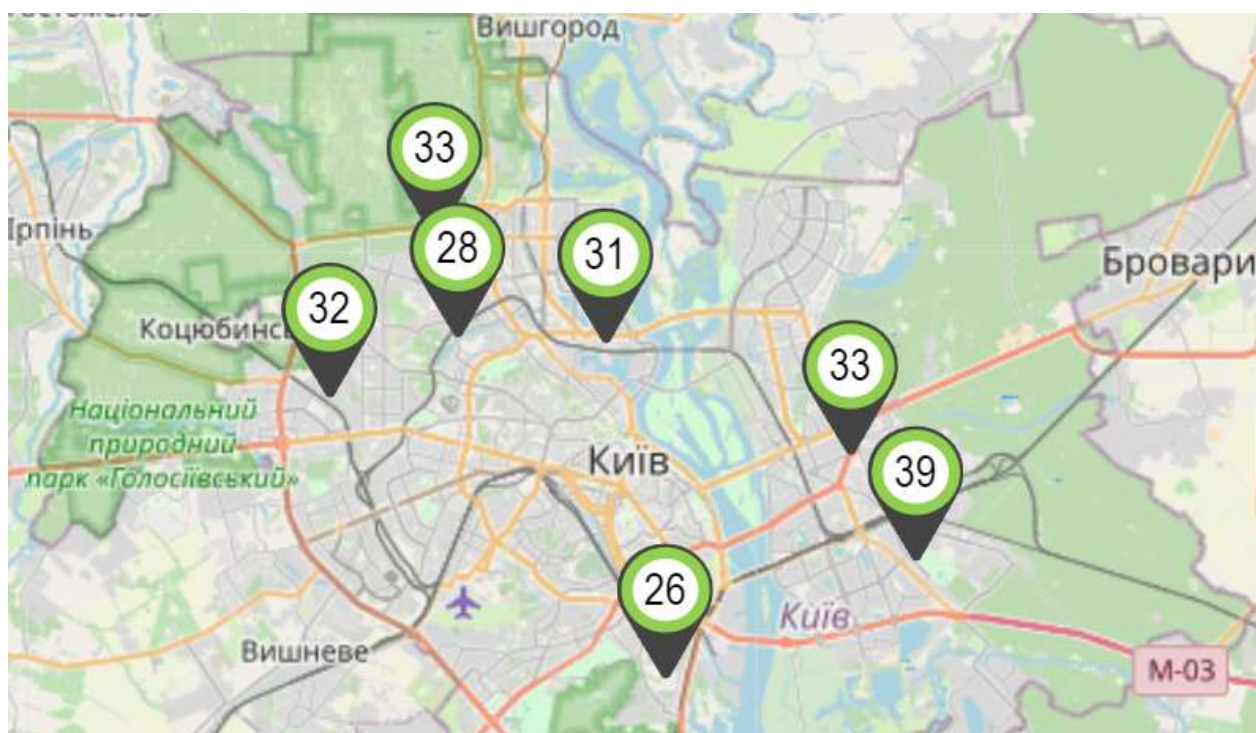

Рис.4. Карта розміщення пунктів спостереження за станом атмосферного повітря на території міста Києва

Пункти спостереження за станом атмосферного повітря встановлені в 6 районах міста Києва за адресами:

Таблиця 1.

Адреси пунктів спостереження за станом атмосферного повітря на території міста Києва

Дані щодо якості атмосферного повітря публікуються щоденно на офіційному порталі Київської міської державної адміністрації в рубриці новин за посиланням (<http://asm.kyivcity.gov.ua/>). Також дані з міської системи моніторингу передаються в режимі реального часу Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України і відображаються на офіційному ресурсі «ЕкоЗагроза» (https://ecozagroza.gov.ua/map?id=19867&layer=air_pollution) та на сайті міжнародної компанії «IQAir» (<https://www.iqair.com/profile/kyivcity>).

№з/п	Адреса	Район	Перелік забруднювальних речовин в повітрі, за якими здійснюється спостереження
1	2	3	4
1	м.Київ, вулиця Турівська, 28	Подільський	Діоксид сірки (SO ₂), оксиди азоту (NO; NO ₂ ; NO _x), монооксид вуглецю (CO), озон (O ₃), тверді частки (ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀)
2	м.Київ, вулиця Архітектора Вербицького, 26	Дарницький	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃ , аміак (NH ₃), сірководень (H ₂ S), меркаптани
3	м.Київ, Харківське шосе, 7/1	Дніпровський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀
4	м.Київ, проспект Європейського Союзу (Правди), 64Г	Подільський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃
5	м.Київ, вулиця Щусьова, 20	Шевченківський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃
6	м.Київ, проспект Берестейський (Перемоги), 97	Святошинський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃ , бензол (C ₆ H ₆),
7	м.Київ, вулиця Китаївська, 22	Голосіївський	SO ₂ , NO; NO ₂ ; NO _x ; CO, ТЧ _{2,5} ; ТЧ ₁₀ ; O ₃ , C ₆ H ₆ ,

Завдяки цим платформам кияни можуть у режимі реального часу дізнаватися про концентрацію шкідливих речовин у повітрі та планувати свою діяльність відповідно до рівня екологічної безпеки.

За даними IQAir місто Київ у 2024 році посів 89 місце серед 121 світової столиці за рівнем чистоти повітря. Це помітне покращення у порівнянні з 2020 роком, коли місто Київ був **на 39** місці, тобто мав значно гіршу якість повітря.

Таблиця 2.

Рейтинг IQAir серед світових столиць

Найменування	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Позиція	39*	48*	91*	93*	89*
Концентрація PM _{2,5} , мг/м ³	19,2	18,8	9,5	8,9	9,4

Загальна кількість столиць	92	107	116	114	121
-------------------------------	----	-----	-----	-----	-----

*Зазначаємо, що чим вища позиція, тим краща якість повітря.

Забруднення довкілля, зокрема атмосферного повітря, становить серйозний ризик небезпеки для здоров'я людини. Тому зараз гостро постає проблема екологічного захисту. Для покращення ситуації необхідно поетапно впроваджувати заходи, які, з одного боку, були б спрямовані на зменшення викидів забруднюючих речовин підприємствами та автотранспортом, та на збільшення кількості багаторічних зелених насаджень, що сприяють очищенню атмосферного повітря, збагачують довкілля киснем і поглинають діоксид вуглецю.

Проте, попри покращення, місто Київ ще має довгий шлях до рівня чистого повітря, який є нормою для європейських столиць.

Щоб повітря в місті стало чистішим, необхідно впроваджувати комплексні заходи:

- висадка дерев уздовж доріг та на дахах будівель;
- збереження парків, скверів і лісів;
- створення нових зелених зон для природного очищення повітря;
- популяризація громадського та електротранспорту;
- створення розвиненої мережі велодоріжок;
- контроль за якістю пального та рівнем викидів автомобілів;
- посилений контроль над підприємствами-забруднювачами;
- використання сучасних фільтрів на заводах;
- перехід на відновлювану енергетику;
- освітні кампанії про якість повітря;
- популяризація екологічного способу життя серед населення;
- залучення громадськості до ініціатив із захисту довкілля

ВОДНІ РЕСУРСИ ТА ЗЕМЛІ ВОДНОГО ФОНДУ

Водні об'єкти є невід'ємною частиною екосистеми міста, формують його неповторний ландшафт, створюють рекреаційні зони та виконують важливу екологічну функцію.

Головна водна артерія міста Києва – річка Дніпро, яка перетинає місто з півночі на південь. Вона є не лише стратегічним водним ресурсом, а й унікальною природною спадщиною, яка забезпечує місто водою, а також має величезне рекреаційне значення.

Місто Київ має найбільшу кількість піщаних пляжів серед європейських столиць, що є його екологічною та туристичною перевагою.

У місті налічується понад 691 водойма, з яких 577 – площинні водні об'єкти (озера, ставки, водосховища). Крім того, місто Київ багатий на малі річки, струмки та канали (Либідь, Сирець, Дарниця, Віта, Нивка, Горенка, Буча та інші).

Однак довготривале та інтенсивне використання водних об'єктів у різних сферах суспільного життя призвело до погіршення їх екологічного стану та створило низку загроз для водної екосистеми міста.

Таблиця 3.
Площинні водні об'єкти у розрізі районів м. Києва

Район	Площинні водні об'єкти (озера, ставки, водосховища, водойми)
Деснянський	39
Святошинський	84
Дніпровський	70
Голосіївський	168
Дарницький	148
Солом'янський	15
Оболонський	30
Шевченківський	14
Подільський	9
Всього площинних водних об'єктів	577

Згідно з генетичною класифікацією водойми міста Києва поділяються на чотири основні типи:

- озера, генетично пов'язані з заплавою річки Дніпро (Бабине, Тельбін, Вирлиця та інші);
- озера-стариці історичних русел річок, серед яких каскад озер Опечень;
- ставки на постійно існуючих та тимчасових водотоках, таких як річки Нивка, Горенка, Сирець та інші;
- безстічні озера (Синє, Центральне, Глинка).

У північній, центральній та південній частинах міста Києва, на правобережній заплаві річки Дніпро, розташовані озера системи Опечень (Мінське, Лугове, Пташине, Богатирське, Кирилівське, Йорданське), озера Редьчине, Центральне, Вербне, а також затоки Верблюд, Собаче Гирло, Оболонь, Київська Гавань, Славутич, озера Видубицьке, Конча та Заспа, рукав Коник, затока Старик та інші.

За призначенням, водойми Києва можна поділити на такі групи:

- водойми комплексного використання.
- водойми-накопичувачі зливових вод.
- водойми, що використовуються для рекреації.
- водойми, які практично не використовуються.

До найбільших малих річок Києва, які течуть через місто і впадають у річку Дніпро, належать річки Либідь, Сирець, Нивка, Віта в правобережній частині міста, а також річка Дарниця – в Лівобережній.

КП «ПЛЕСО», як спеціалізована водогосподарська організація, створена для охорони, утримання та експлуатації внутрішніх водойм та земель водного фонду Києва, має на своєму балансі 136 водних об'єктів.

Основні проблеми водних ресурсів міста Києва:

- неконтрольовані скиди промислових підприємств, стічних вод та каналізаційних мереж;
- перевищення допустимих норм біогенних елементів (фосфати, нітрати), що спричиняє цвітіння води;
- відсутність ефективної системи очищення зливових вод;
- замулення русел, засмічення побутовими та промисловими відходами;
- неконтрольована забудова берегових зон, що змінює природні водотоки;
- високий рівень заростання водойм через екологічний дисбаланс;
- скорочення площі водно-болотних угідь, що відіграють ключову роль у фільтрації та збереженні водних ресурсів;
- високий рівень випаровування та зниження рівня ґрунтових вод через зміну клімату;
- недостатнє збереження прибережних екосистем;
- перевантаженість комунальних каналізаційних мереж;
- витoki неочищених стоків у водойми через аварійний стан інженерних систем;
- відсутність сучасних методів очищення міських стічних вод;
- низький рівень участі громадськості у збереженні водних ресурсів;
- поширене забруднення водойм пластиковими відходами та іншими побутовими забруднювачами;
- відсутність комплексної системи просвітницьких заходів.

Таблиця 4.

Статистичні дані щодо кількості водних об'єктів на балансі КП «Плесо»
2021-2028 роки

Назва	Значення за роками, од							
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Кількість водних об'єктів, які перебувають на балансі КП «Плесо»	118	121	134	135	136	137	138	139

В основному київські річки є водоприймачами поверхневих стоків, при цьому живлячись за їх рахунок. Окремі з них приймають також зворотні води від деяких підприємств. Ці фактори призводять до того, що більшість малих річок Києва є забрудненими. Вода малих річок міста досить забруднена нафтопродуктами, біогенними та органічними речовинами. Основними показниками, що характеризують рівень забруднення водойм, є кисневий режим, значення величин хімічної та біохімічної окислюваності, режим біогенних елементів та наявність і рівень вмісту речовин техногенного походження.

Зростання антропогенного навантаження, зміна кліматичних умов та інші фактори вимагають від нас активних дій для збереження та відновлення водних екосистем столиці.

Серйозною проблемою залишається забруднення внутрішніх водойм міста

нафтопродуктами, пов'язане із інтенсивним забрудненням ними дощових стоків, що спричинено зростаючою кількістю автотранспортних засобів, розміщених на територіях автостоянок, гаражів, АЗС без локальних очисних споруд, пунктів розвантаження паливно-мастильних матеріалів на території Київського річкового порту.

На даний час необхідним є сучасний моніторинг якості води згідно Директиви Європейського союзу 2006/7/ЕС. Основною вимогою Директиви 2006/7/ЕС для рекреаційних вод є впровадження оновлених стандартів ISO 7899 та ISO 9308 та оперативного моніторингу маркерів бактеріального забруднення та санітарних профайлів для кожного пляжу.

Для оцінювання ступеню забруднення водою токсичними сполуками і встановлення міри небезпеки (безпеки) їх для життєдіяльності живих істот водою і людей в КП «ПЛЕСО» впроваджено моніторинг води на водоймах міста Києва за індексом токсичності води з використанням тест-об'єкту культури інфузорії-туфельки *Paramecium caudatum* на експрес-приладі Біотестер. Показник індексу токсичності збірний, він характеризує сумарну кількість небезпечних чинників у воді (пестицидів, токсичних елементів, важких металів, радіонуклідів, нітратів, нітритів, фосфатів і т.д.); оцінювання ступеню їх небезпеки для живих організмів дає можливість дуже оперативно відповідними службами прийняти заходи по мінімізації негативного впливу токсичних речовин на живих істот та вчасно інформувати населення про небезпеки.

За результатами моніторингу якості води, у разі виявлення небезпек (санітарно-епідеміологічних відхилень від нормативів якості), здійснюється оперативне інформування населення щодо змін якості води для купання шляхом встановлення попереджувальних знаків та відповідних повідомлень через ЗМІ та Internet.

На даний час проблема забруднення поверхневих водних об'єктів, частина з яких служить джерелом для задоволення питних потреб населення, є вкрай актуальною. Основні причини забруднення поверхневих водних об'єктів регіону – скиди забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств і підприємств житлово-комунального господарства, надходження до водних об'єктів неочищеного поверхневого стоку з територій населених пунктів і промислових підприємств, з якими потрапляє значна частина забруднюючих речовин у водні об'єкти, неналежний стан інфраструктури водовідведення. Очищення від забруднюючих речовин відбувається через очисні споруди «Троєщина», «Райдужна», «Харківська», «Біличі», «Теличка», балансоутримувачем яких є КП «ПЛЕСО».

Лишається гострим питання щодо винесення в натуру (на місцевість) прибережних захисних смуг (ПЗС) водних об'єктів Києва, посилення контролю за створенням водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, а також за дотриманням режиму використання їхніх територій.

Встановлення і дотримання водоохоронних зон для всіх водних об'єктів міста, має забезпечити обмеження господарської діяльності в прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водою, будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, гідрометричних та лінійних), у тому числі, баз відпочинку,

дач, гаражів та стоянок автомобілів, миття та обслуговування транспортних засобів і техніки, влаштування звалищ сміття та ін.

Таблиця 5.

Інформація щодо встановлення меж водоохоронних зон, прибережних захисних смуг на території міста Київ станом на 01.01.2025 року

№п/п	Назва району	Водоохоронні зони			Прибережні захисні смуги		
		Орієнтовна загальна площа водоохоронних зон, тис. га	в т. ч.		Орієнтовна загальна площа прибережних смуг, тис. га	в т. ч.	
			встановлено межі водоохоронних зон відповідно до розроблених проектів землеустрою, га	внесено відомості до Державного земельного кадастру, га		встановлено межі прибережних смуг відповідно до розроблених проектів землеустрою, га	внесено відомості до Державного земельного кадастру, га
1	Оболонський район	0,0994	99,3992	81,1627	0,0810	81,021	81,021
2	Голосіївський район	0,0534	53,3988	53,3988	0,0304	30,3926	30,3926
3	Дніпровський район	0,0575	57,5107	57,5107	0,0420	41,9584	41,9584
4	Дарницький район	0,1660	165,9817	116,7809	0,0955	95,4522	95,4522
5	Деснянський район	0,0281	28,1003	28,1003	0,0154	15,3982	15,3982
Всього		0,4044	404,3907	336,9534	0,2642	264,2224	264,2224

З метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності вздовж річок, навколо озер та інших водойм, та зменшення громадської забудови берегів внутрішніх водойм міста Києва, КП «ПЛЕСО» за 2022-2024 роки розроблено 13 проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж водоохоронних зон і прибережних захисних смуг водних об'єктів міста Києва та заплановано продовжити розробку ще на 17 об'єктах.

У сьогоденні залишається актуальною проблема збереження унікальних природних комплексів з сукупністю усіх їх компонентів у природному стані, підтримка та вивчення природних мимовільних процесів і явищ на водних об'єктах.

З метою організації охорони та ефективного використання земель та територій природно-заповідного фонду, забезпечення державних органів, заінтересованих підприємств, установ та організацій відповідною інформацією, необхідною для вирішення питань соціально-економічного розвитку, а також інформування населення про наявність територій природно-заповідного фонду на території міста Києва КП «ПЛЕСО» розробляє проекти землеустрою щодо

організації і встановлення меж територій об'єктів природно-заповідного фонду.

Відомості про межі територій об'єктів природно-заповідного фонду вносяться до Державного земельного кадастру у вигляді обмежень у використанні земель.

З метою встановлення технічних параметрів водних об'єктів, гідрологічних характеристик річки (водотоку), регламентації експлуатаційної діяльності на водосховищах, ставках та озерах для забезпечення сталого використання (включаючи кількісне та якісне відновлення) усіх ресурсів, пов'язаних з існуванням водойми, надійності функціонування споруд і для підвищення ефективності їх використання, КП «ПЛЕСО» має на меті проводити паспортизацію водних об'єктів у відповідності до наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.03.2013 №99, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 18 травня 2013 року за № 775/23307.

Паспорт водного об'єкта погоджується Держводагентством та підлягає коригуванню кожні 15 років, а також у разі змін технічних параметрів водного об'єкта і гідротехнічних споруд.

Таблиця 6.

Інформація про наявність паспортів водних об'єктів

Назва	Одиниця виміру	2021	2022	2023	2024	2025	План		
							2026	2027	2028
Розроблені паспорти водних об'єктів міста Києва	Од.	55	66	66	71	81	86	91	96

Для всіх без винятку водних об'єктів найважливішим завданням є поліпшення якості води шляхом зменшення забруднення і засмічення. Для поліпшення якості води потрібно застосовувати й інноваційні заходи, до яких, зокрема, належить аерація водойм, посилення водообміну тощо.

У місті Києві водні об'єкти займають важливе місце не тільки з екологічної та інженерної точки зору, а й є популярними місцями для відпочинку.

Наявність водних об'єктів, на яких розташовані пляжі та зони відпочинку, сприятливі природно-кліматичні умови надають можливість різним верствам населення міста та гостям відпочивати і оздоровлятися на міських пляжах та зонах відпочинку біля води.

Території міських пляжів і зон відпочинку біля води загального користування є основними рекреаційними утвореннями, що забезпечують відпочинок понад 100 тисяч осіб у день, відновлення здоров'я жителів і гостей м. Києва.

Таблиця 7.

Основні показники динаміки благоустрою водних об'єктів 2022-2028 роки

п/п	Назва показника	Одиниця	Значення показника за роками						
			2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028

		вимі ру							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Загальна площа обслуговуван -ня земель водного фонду, з них:	га	1137,3 37	1137,3 37	1137,3 37	1137,3 37	1137,3 37	1137,3 37	1137,3 37
1.1.	пляжів	га	96,54	96,54	98,54	98,54	99,24	99,54	100,34
1.2.	зон відпочинку	га	184,25	184,25	184,25	184,25	184,25	184,25	184,25
2.	Загальна кількість об'єктів, з них:	од.	32	35	35	35	36	37	38
2.1.	пляжів	од.	14	15	15	15	16	17	18
2.2.	зон відпочинку	од.	18	20	20	20	20	20	20
3.	Кількість пляжів, які облаштовані і інфраструктур ою для людей з обмеженими можливостям и та інших маломобільн их груп населення	од.	9	11	12	13	14	15	16

Вищезазначені об'єкти рекреації потребують комплексу робіт з утримання та забезпечення належного санітарно епідеміологічного стану, зокрема комплексу робіт, таких як інтенсивне прибирання, вивезення сміття, санітарна підсипка піску та проведення усіх необхідних санітарно-епідеміологічних заходів.

Нехтування утриманням пляжів та зон відпочинку біля води може призвести до погіршення екологічного стану водойм, зменшення біорізноманіття, збільшення ризику епідемій, зниження привабливості міста для туристів та зменшення рекреаційних можливостей для мешканців.

Безбар'єрність – це не лише про фізичний доступ, але й про створення умов для збереження гідності, самостійності та безпеки. Це питання соціальної справедливості та рівності, яке особливо актуальне в умовах війни, коли всі

громадяни, незалежно від фізичних можливостей, мають право на життя, допомогу та підтримку. Від спільних зусиль держави, комунальних підприємств та кожного громадянина залежить, наскільки успішно ми зможемо забезпечити рівні можливості для всіх. Облаштування місць для людей з інвалідністю на пляжах є вкрай важливим. Адаптована інфраструктура та доступність можуть врятувати життя, забезпечити рівні права та закласти основу для інклюзивного суспільства в майбутньому.

Щороку КП «ПЛЕСО» збільшує кількість пляжів адаптованих для маломобільних груп населення, замінюючи застарілі елементи благоустрою на нові з урахуванням безбар'єрного простору. Облаштування київських пляжів для людей з інвалідністю – це не просто бажання, а необхідність, яка відображає прагнення створити інклюзивне суспільство, де кожен має рівні можливості. Війна в Україні суттєво загострила проблему створення безбар'єрного середовища. Збільшення кількості людей з інвалідністю внаслідок бойових дій висуває нові виклики перед суспільством та державою.

Облаштовувати пляжі для людей з інвалідністю - це крок до створення більш інклюзивного суспільства, де кожен має рівні можливості. Можливість відпочивати на пляжі покращує якість життя людей з інвалідністю, дозволяючи їм відчувати себе повноцінними членами суспільства. Це також питання соціальної справедливості, адже кожна людина має право на відпочинок і розваги.

У 2024 році влаштовано водопровідне обладнання, питні фонтанчики та пляжні душі, які адаптовані для користування людям різного віку, дітям та людям з інвалідністю.

Постійне збільшення мешканців і гостей міста потребує додаткових місць для їх відпочинку. Для вирішення зазначеної проблеми заплановано збільшити кількість пляжів на 3 одиниці, забезпечити на них сучасну інфраструктуру та здійснювати їх утримання відповідно до встановлених норм.

Залишається актуальною проблема приведення елементів благоустрою на водних об'єктах до естетично привабливого стану. Вирішення даного питання на окремих об'єктах потребує комплексного підходу та можливе шляхом проведення капітального ремонту елементів благоустрою. Впродовж дії програми заплановано провести капітальний ремонт на 10 об'єктах рекреації.

Своєчасне оновлення інфраструктури пляжів та зон відпочинку є важливим не лише для забезпечення комфорту киян, а й для розвитку потенціалу міста.

Забезпечення постійного контролю за санітарними нормами благоустрою водних об'єктів є візитівкою пляжів і зон відпочинку і оцінкою комунальних служб, відповідно виникає потреба в постійному оновленні та модернізації парку спеціальної техніки й обладнання по догляду за водними об'єктами та територією, що прилягає до них, для чого протягом 2026-2028 років заплановано придбати спеціальну техніку та обладнання.

Підсипка піску пляжів та планування пляжної території – це не просто косметичний ремонт, а комплекс заходів, які мають вирішальне значення для комфорту відпочиваючих, збереження екосистеми та розвитку туристичного потенціалу міста.

У зв'язку із проходження водопілля 2023 року, що за обсягами і наслідками, є рекордним за останнє десятиліття, відмічалось затоплення заплави, прирічкових територій у міській зоні, які використовувались для відпочинку населення, що погіршило їх санітарно-гігієнічний стан та призвело до розмивання пляжних зон.

Через дію вітрової ерозії та відсутність проведення планової підсипки піску на пляжах, відбулось руйнування поверхні піщаного покриву, що у свою чергу може призвести до пошкодження кореневої системи дерев та зелених насаджень, а у подальшому до загибелі рослинності та погіршення екологічного стану в цілому.

З метою запобігання впливу негативних наслідків вищезазначених чинників на навколишнє середовище та відновлення природного шару піщаного покриву є доцільним проведення робіт з санітарної підсипки піску та планування пляжних територій. Правильне планування пляжної території дозволяє оптимізувати використання простору, забезпечити безпеку, покращити естетичний вигляд та зробити пляж доступним для всіх. Відсутність підсипки піску та планування призводить до зменшення кількості відвідувачів, погіршення іміджу міста, збільшення ризику аварійних ситуацій та порушення екологічного балансу.

Для міста Києва підсипка піску та планування пляжної території є надзвичайно важливими, оскільки це сприяє збереженню екологічного балансу та підвищенню комфорту відпочинку біля водних об'єктів. Інвестуючи в розвиток пляжної інфраструктури, ми створюємо комфортні умови для відпочинку, сприяємо розвитку туризму та покращуємо екологічний стан міста.

Проблема недостатньої кількості та якості санітарних вузлів на міських пляжах є актуальною, це питання тісно пов'язане з комфортом відпочиваючих, санітарно-епідеміологічною ситуацією та загальним іміджем міста. Відсутність або мала кількість туалетів призводить до низки проблем: недостатня гігієна, поширення інфекцій, забруднення пляжів та водойм, негативний вплив на імідж міста та незручності для відпочиваючих.

Наявність санітарних вузлів забезпечує необхідний рівень гігієни, попереджує поширення інфекцій, зберігає чистоту пляжів та водойм, підвищує комфорт відпочиваючих та покращує імідж міста. Крім того, це створює умови для розвитку пляжного туризму.

Вирішення проблеми відсутності вбиралень можливо шляхом встановлення модульних туалетів, які мають ряд переваг: вони мобільні, довговічні, легкі в обслуговуванні та мають привабливий зовнішній вигляд. Їх встановлення є ефективним рішенням для забезпечення санітарних умов на пляжах.

Таблиця 8.

Динаміка кількості громадських вбиралень на пляжах та зонах відпочинку
2023-2028 роки

Найменування	Показники за роками					
	2023	2024	2025	2026	2027	2028

Модульні вбиральні	11	14	14	15	16	16
Стаціонарні вбиральні	28	28	28	28	28	28
Загальна кількість, од	39	42	42	43	44	44

Придбання та встановлення модульних споруд на пляжах – це необхідний захід для забезпечення комфорту та безпеки відпочиваючих та співробітників. Цей фактор в результаті забезпечить збереження чистоти навколишнього середовища та підвищення іміджу міста.

БЕЗПЕКА НА ВОДНИХ ОБ'ЄКТАХ

Невід'ємною складовою розвитку рекреаційного водного комплексу є рятування і охорона людей на водних об'єктах міста Києва, обстеження підводної акваторії пляжів і зон відпочинку, надання своєчасної допомоги потерпілим, проведення пошукових робіт, захист навколишнього природного середовища та локалізація зони впливу шкідливих і небезпечних факторів, що виникають під час аварій, негативних природних явищ, інших водолазних і рятувально-водолазних робіт.

Відповідні заходи постійно здійснює спеціалізована (аварійно-рятувальна) водолазна служба КП «ПЛЕСО» (далі – САРВС КП «Плесо»), яка є найбільшою службою порятунку на воді в Україні та в місті Києві. Зони відповідальності САРВС КП «ПЛЕСО» включають у себе: контроль за акваторією ввірених об'єктів (пляжів, зон відпочинку тощо) за рахунок виставляння постів, виконання патрулювань з використанням технічних засобів (моторних плавзасобів, веслових плавзасобів, автомобілів тощо), пішого патрулювання; здатність до оперативного реагування на надзвичайні ситуації з людьми на воді. Площа зон відповідальності залежить від розряду станції, технічного оснащення та укомплектованості особовим складом.

За статистикою за останні роки пляжі та зони відпочинку біля водойм відвідало за 2023 рік – 669662 осіб, за 2024 рік – 765612 осіб. Зростання кількості відпочивальників на водоймах міста Києва щороку підвищує ризики надзвичайних ситуацій. З метою зниження кількості нещасних випадків на воді КП «Плесо» щорічно організовує облаштування сезонних рятувальних постів з залученням лайфгардів, а також проводить заходи щодо попередження утоплень.

Діяльність лайфгардів КП «Плесо» спрямована на превентивну діяльність, організацію безпеки на воді та популяризацію лайфсейвінгу в Україні. В умовах сучасної України, де виклики безпеки стають усе складнішими, розвиток цього руху має стратегічне значення.

Таблиця 9.

Основні показники динаміки заходів з організації безпеки та супроводження лайфсейвінг програм на об'єктах водної рекреації, за 2020-2028 роки

№ п/п	Назва показника	Од. вимір	Значення показника за роками								
			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028

		у									
1.	Кількість рятувальних об'єктів, які знаходяться на балансі, з них:	од.	33	35	27	33	32	31	33	35	37
1.1	Сезонних рятувальних постів	од.	24	26	17	23	22	20	22	24	26
1.2	Рятувально-водолазних станцій, в тому числі, рятувальних станцій, рятувальних постів постійної комплектації	од.	9	9	10	10	10	11	11	11	11
2.	Кількість рятувальників на водних об'єктах м. Києва (лайфгарди та аварійно-рятувальна служба)	чол.	270	278	259	287	299	322	344	365	385
2.1	у тому числі рятувальники жінки	жін.	29	29	16	17	16	20	26	34	37
3.	Кількість врятованих	осіб	84	88	29	71	79	-	-	-	-
4.	Кількість випадків з наданням домедичної допомоги	од.	196	240	122	360	260	-	-	-	-
5.	Кількість викликів швидкої допомоги	од	28	35	7	27	11	-	-	-	-
6.	Кількість викликів поліції	од.	23	35	13	18	7	-	-	-	-
7.	Кількість залученого населення до проведення превентивних та освітніх заходів,	осіб	40817	45643	12670	31900	36823	40000	45000	50000	55000

КП «ПЛЕСО» відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки людей на водоймах столиці. Завдяки її роботі щороку вдається уникнути сотень нещасних випадків, які могли б призвести до трагічних наслідків. У контексті зростання кількості відпочивальників на пляжах та підвищення ризиків, що виникають через непередбачувані обставини, наявність достатнього фінансування є критично важливою для ефективної роботи служб.

Для створення умов безпечного відпочинку людей на водних об'єктах міста Києва здійснюються заходи з облаштування належної інфраструктури уніфікованих пляжів на основі розроблених паспортів підводної частини пляжів, розташованих на річках і водоймах.

Забезпечення КП «ПЛЕСО» належною матеріально-технічною базою дасть можливість оперативно реагувати на нещасні випадки розвивати лайфсейвінг-рух

в Україні, що призведе до значного зменшення кількості нещасних випадків на воді та забезпечить безпечний відпочинок киян та гостей столиці. З цією метою заходами Програми планується оновити існуючий фонд спеціальної техніки та обладнання на 24 одиниці.

Виникає потреба збільшити залучення молоді до роботи на сезонних рятувальних постах, в тому числі жінок. З метою вийти на рівень до 2022 року та відкрити для функціонування 26 сезонних рятувальних постів, розроблюються мотиваційні програми, кожного року проводиться набір, який включає в себе 54 навчальні години для кандидатів (теорія та практика), а також здійснюється співпраця з університетами та молодіжними організаціями для популяризації лайфсейвінгу.

РОЗВИТОК, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ОЗЕЛЕНИХ ТЕРИТОРІЙ

Зелені насадження є важливою складовою земельних ресурсів міста Києва, виконуючи кілька ключових функцій: архітектурно-планувальну, естетичну, санітарно-гігієнічну, захисну та рекреаційну. Вони забезпечують підтримку природного стану біосфери, нормалізуючи газовий баланс і поліпшуючи хімічний склад атмосфери, а також сприяють біологічному очищенню повітря і води.

Комплексна мережа зелених зон міста є важливим екологічним елементом, що забезпечує гармонійне поєднання природи і урбаністичного середовища. Вона сприяє вирішенню завдань охорони навколишнього середовища, покращенню якості життя та рекреації.

Особливу роль у цій мережі займають зелені насадження загального користування, які є основними місцями відпочинку для мешканців міста. Враховуючи постійний розвиток міста Києва та зростання його населення, потреба у створенні нових зелених зон стає все більш актуальною. Щорічно площі зелених територій збільшуються завдяки рішенням Київської міської ради про надання статусу зелених зон землям, не наданим в користування або повернутим з оренди забудовниками.

Сучасний екологічний стан зелених насаджень та лісових територій Києва значною мірою залежить від рівня антропогенного навантаження та техногенних впливів, які порушують природну стійкість екосистем. Зелені насадження відіграють ключову роль у покращенні якості повітря, регулюванні кліматичних умов, зниженні рівня шуму, а також у збереженні естетики міського середовища. Вони суттєво впливають на санітарний стан міста, створюючи комфортні умови для мешканців.

КО «Київзеленбуд» та комунальні підприємства, що входять до його складу, активно працюють над розширенням обсягів озеленення, капітальним ремонтом та реконструкцією об'єктів зеленого господарства для забезпечення якісних умов для відпочинку та розвитку міського середовища.

Загальна площа зелених насаджень Києва станом на 01.01.2025 року складає 7788,8 га, з яких: 6537,0 га припадає на зони загального користування, що є основними територіями для відпочинку громадян (таблиця 10).

Таблиця 10.

Інформація щодо площ зелених насаджень об'єктів благоустрою зеленого господарства, які знаходяться на балансі комунальних підприємств по утриманню зелених насаджень станом на 01.01.2025

№ п/ п	КП УЗН районів м. Києва	Парки	Скве- ри	Буль- вари, прос- пекти та площі	Схили	Урочи- ща	Інші впоря- дкова- ні зелені насад- женн- я	Всього зелених насадже- нь загально- го користу- вання
1	Голосіївський	499,6310	44,7850	170,0800	61,498	164,2980		940,2920
2	Дарницький	374,2073	48,1687	32,3112		505,7149		960,4021
3	Деснянський	513,5552	24,4355	28,0486		484,2022	10,8804	1061,1219
4	Дніпровський	795,6799	42,6748	44,2921			16,3700	899,0168
5	Оболонський	192,6236	114,8316	33,6685			68,0756	409,1993
6	Печерський	185,3041	7,5836	15,8200	34,43		12,2200	255,3577
7	Подільський	161,7400	27,3200	22,1500	0,15		574,5900	785,9500
8	Святошинсь- кий	62,9200	59,4247	50,4600			83,0800	255,8847
9	Солом'янсь- кий	203,0137	60,8041	31,1475	31,69	100,1300	75,1818	501,9671
10	Шевченківсь- кий	384,9938	44,5536	9,8000	28,4636			467,8110
Разом:		3373,6686	474,5816	437,7779	156,2316	1254,3451	840,3978	6537,0026
	Кількість, од.	125	663	98	33	18	40	

Для збереження та розвитку зелених зон комунальні підприємства по утриманню зелених насаджень постійно проводять роботи по догляду, озелененню, висаджування нових дерев та кущів, а також реконструкції й капітального ремонту парків, скверів та інших зелених територій.

Однією з актуальних проблем є вплив зміни клімату, що призводить до деградації ґрунтів та зростання погодних екстремумів, зокрема засух. Це підвищує ризик загибелі зелених насаджень, особливо за відсутності належної системи поливу. Станом на сьогодні майже 250 га території Києва охоплено системами стаціонарного поливу, що є збільшенням порівняно з 2020 роком на 28,4 га, проте це питання залишається актуальним для більшості районів. Розширення мережі автономних систем поливу дозволить забезпечити рівномірне зрошення та оптимальне внесення добрив у найсприятливіші періоди.

З метою запобігання загибелі дерев в умовах зміни клімату комунальні підприємства з 2023 року почали використовувати спеціальні 85-літрові

поливальні торбини, які кріпляться навколо стовбурів молодих дерев і поступово зволожують ґрунт. Це сприяє ефективному росту рослин за рахунок крапельного поливу та знижує рівень загибелі насаджень у періоди спеки.

Фото 1. Встановлення торбин для поливу

Дощові садки є важливим елементом сучасного міського ландшафту, що сприяє покращенню водовідведення та загального стану навколишнього середовища. Вони представляють собою заглиблені клумби з правильною дренажною системою та вологолюбними рослинами. Дощові садки допомагають нормалізувати локальний мікроклімат, сприяють зволоженню повітря та підвищують естетичну привабливість міських територій. На балансових територіях комунальних підприємств уже реалізовано низку таких проєктів.

З 2022 року на дев'яти об'єктах міста Києва встановлено зелені вуличні меблі, інтегровані з елементами озеленення. Це створює естетично привабливий міський простір, сприяє покращенню екологічної ситуації та комфорту мешканців і гостей столиці.

З метою зменшення шумового забруднення, зниження рівня пилу та формування екологічних коридорів у місті Києві здійснюється озеленення.

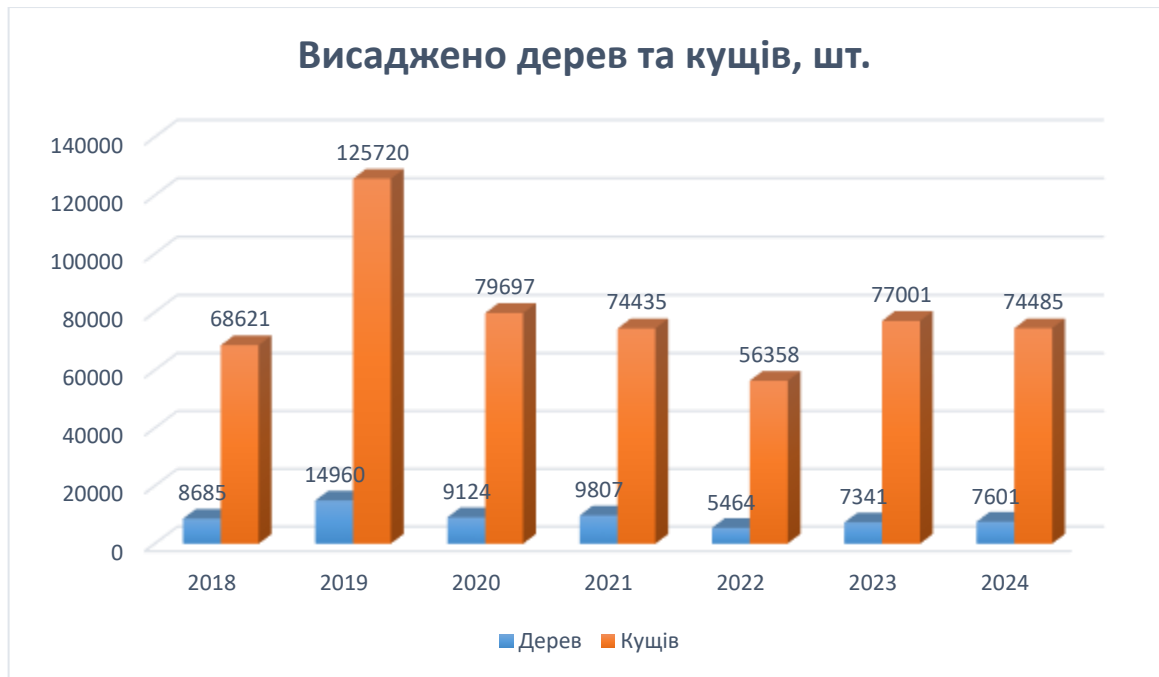

Рис.5 Динаміка висаджування саджанців дерев та кущів за 2018-2024 роки

Для підвищення туристичної привабливості та естетичної цінності об'єктів благоустрою зеленого господарства в кожному районі міста Києва створено рекреаційні зони, які забезпечують комфортний відпочинок мешканців та гостей столиці. У 2022 році з'явилися 4 тематичні локації, зокрема: алея гортензій у парку «Відрадний», сквері Чигоріна, Русанівській набережній та зона з церсисами в парку «Партизанська слава». У 2023 році реалізовано ще 15 тематичних локацій, що сприяють гармонійному розвитку міського середовища та підвищенню його екологічної якості.

У рамках експериментального проекту із застосування сумішей декоративних луків у місті Києві створено 25 унікальних локацій, що поєднують природну естетику та екологічну ефективність. Ці території не лише надають місту яскравих барв упродовж сезону, а й сприяють біорізноманіттю, покращенню якості повітря та формуванню гармонійного міського ландшафту.

З метою покращення екологічної ситуації в місті Києві, зниження рівня шумового забруднення, збереження біорізноманіття та створення комфортного міського простору за ініціативою Департаменту захисту довкілля та адаптації до зміни клімату комунальні підприємства з утримання зелених насаджень з початку осені облаштували 10 мініскверів – по одному в кожному районі міста.

Ці компактні рекреаційні зони, площею в кілька сотень квадратних метрів, оснащені зручними лавами, пішохідними доріжками та декоративним озелененням. Деякі з них додатково обладнані дитячими або спортивними майданчиками, а також спеціальними зонами для вигулу домашніх тварин, створюючи комфортне середовище для відпочинку мешканців різних вікових категорій.

Інклюзивність міського простору є важливою умовою для створення комфортного середовища, доступного для всіх категорій населення, включаючи

людей з інвалідністю, батьків із маленькими дітьми, літніх людей та інших маломобільних груп.

Наразі парки та сквери міста Києва мають низку обмежень, які ускладнюють їхнє використання всіма громадянами:

- недостатня доступність доріжок – відсутність безбар'єрних покриттів, пандусів і тактильних елементів для людей із порушеннями зору;
- брак адаптованих лавок і зон відпочинку – відсутність місць для людей із обмеженою мобільністю або спеціальних зон для догляду за дітьми;
- невідповідність дитячих та спортивних майданчиків – більшість із них не враховують потреби дітей з інвалідністю;
- обмежений доступ до вбиралень – у багатьох парках немає інклюзивних туалетів, що створює значні незручності.

Всі об'єкти, які будуть включені до заходів Програми, заплановано розвивати в частині розвитку доступності маломобільним групам населення, зокрема:

- облаштовувати безбар'єрні маршрути з доступними входами, тактильними смугами, безпечним покриттям;
- розміщувати адаптовані лавки, питні фонтанчики, інформаційні стенди з тактильними написами та шрифтом Брайля;
- влаштовувати інклюзивні дитячі та спортивні майданчики – облаштування гойдалок, каруселей і тренажерів, які можуть використовувати діти та дорослі з обмеженими можливостями;
- влаштовувати інклюзивні громадські вбиральні.

Ще однією важливою проблемою є недостатнє забезпечення міста власною квітковою та розсадницькою продукцією. Для покращення ситуації потрібно розвивати оранжерейні господарства, що дозволить не лише забезпечити потреби міста Києва, а й створити конкурентоспроможну продукцію для інших регіонів, заощаджуючи кошти місцевого бюджету. Щороку комунальними підприємствами по утриманню зелених насаджень вирощується у власних оранжерейних господарствах близько 5 млн. штук квіток, які висаджуються на 17,2 га квітників.

В 2024 році розпочато роботи з капітального ремонту оранжерейно - парникового господарства комунального підприємства по утриманню зелених насаджень Голосіївського району м. Києва.

Комунальні підприємства, що здійснюють утримання зелених насаджень, потребують системного оновлення матеріально-технічної бази для забезпечення ефективного догляду за міськими зеленими зонами. Впровадження сучасного обладнання, оновлення автопарку, закупівля спеціалізованої техніки для поливу, обрізки та висадження рослин дозволить підвищити якість обслуговування, оптимізувати використання ресурсів та забезпечити належний догляд за зеленими насадженнями відповідно до сучасних екологічних стандартів.

Загальна площа земельного фонду Києва становить 83,6 тис. га, з яких 32 тис. га займають ліси та залісені території. Вони є частиною системи зелених насаджень міста та перебувають під управлінням трьох лісопаркових господарств – Дарницького, Святошинського та «Конча-Заспа».

Лісопаркові зони міста Києва відіграють важливу роль у забезпеченні екологічної рівноваги міста. Вони виконують численні екологічні, соціальні та рекреаційні функції:

- очищують повітря;
- знижують рівень шуму;
- регулюють мікроклімат;
- сприяють збереженню біорізноманіття.

Крім того, лісопаркові території є важливими зонами відпочинку для мешканців і туристів, формуючи гармонійний баланс між урбаністичним середовищем та природними ландшафтами.

Проте лісопаркові зони, як і інші зелені території міста, потребують постійного оновлення та догляду. Це пов'язано із впливом таких чинників, як:

- зміни клімату;
- зростаюче антропогенне навантаження;
- забруднення навколишнього середовища;
- природні процеси в екосистемах.

Без належного догляду лісопаркові зони можуть втратити свою екологічну ефективність, що вплине на якість міського середовища та рівень комфорту мешканців. Саме тому питання їх збереження та розвитку є одним із пріоритетних завдань у сфері міського благоустрою.

Таблиця 11.

Основні показники діяльності лісопаркових господарств за 2020-2024 роки

Найменування	одиниц і	2020	2021	2022	2023	2024
Здійснення заходів з формування та оздоровлення лісів на площі	га	3903,1	3171,2	2162,8	2371,0	1900,3
	м3	110934,7	74765,4	56213,8	62547,2	46346,3
Посадка лісу	га	18,1	22,5	21,3	15,2	12,6
Доповнення лісових культур	га	237,4	147,9	81,3	108,9	95,9
Догляд за зонами масового відпочинку (прибирання зон відпочинку)	га	5275,3	4502,6	4824,3	3769,0	4060,0
Влаштування сміттєзбірників	од.	176,0	161,0	105,0	140,0	114
Встановлення альтанок	од.	12,0	19,0	19,0	20,0	21
Влаштування лісопаркових меблів	од.	44,0	30,0	47,0	38,0	26
Влаштування лавок	од.	65,0	41,0	50,0	93,0	58

Особливої уваги потребують об'єкти природно-заповідного фонду міста Києва. Основним напрямком їх збереження є проведення інвентаризації та розробка проєктів землеустрою. У 2020 році площа таких територій становила понад 18,94 тис. га, на даний час загальна площа об'єктів природно-заповідного фонду в місті Києві складає 21,7 тис. га, станом на 01.01.2025 року розроблено проєктів землеустрою на 1,023 тис. га, або 4,7% від загальної площі міста.

Збереження та розвиток зеленого господарства повинно включати не лише розширення площ зелених насаджень, а й ландшафтну реконструкцію, капітальний ремонт існуючих насаджень із врахуванням потреб сучасної рекреаційної інфраструктури.

Важливою складовою є оформлення документів на користування земельними ділянками, що дозволяє визначити межі та статус земель рекреаційного призначення. Так в м. Києві на даний час оформлено право власності близько 250 об'єктах зеленого господарства.

З метою ефективного управління зеленими насадженнями, моніторингу їхнього стану та планування заходів з догляду, у місті Києві триває створення цифрового Реєстру «Мапа дерев». Цей інноваційний інструмент розробляється в модулі «Екологія» ІАС «Майно» спільно з комунальним підприємством «Головний інформаційно - обчислювальний центр» (далі- КП «ГІОЦ») та дозволяє оцифрувати дані про міські дерева, систематизувати інформацію про їхній вік, породу, стан, геолокацію та необхідні заходи догляду.

Процес наповнення Реєстру розпочався у 2022 році, коли було оцифровано перші 8 тисяч дерев, що зростають на балансових територіях КП УЗН міста Києва, які підпорядковані Департаменту захисту довкілля та адаптації до зміни клімату. Протягом 2023 року ця цифра зросла до 150 тисяч дерев, а станом на кінець 2024 року в базі даних вже зафіксовано понад 280 тисяч дерев.

У 2025 році заплановано офіційне оприлюднення Реєстру «Мапа дерев», що стане важливим кроком до відкритості екологічних даних та залучення громади до збереження зелених насаджень. Завдяки інтеграції сучасних цифрових технологій місто Київ матиме можливість не лише контролювати стан дерев, а й оперативно реагувати на виклики, пов'язані зі змінами клімату, стихійними явищами та антропогенним впливом.

Ця ініціатива є частиною комплексної екологічної політики міста, спрямованої на підвищення рівня озеленення, покращення якості міського середовища та збереження біорізноманіття.

ЗМІНИ КЛІМАТУ

Клімат міста Києва зазнає суттєвих змін унаслідок глобального потепління. За останні 140 років середньодобова температура в столиці підвищилася більш ніж на 2 °C, що є значним показником у контексті світових кліматичних змін.

Одним із показових наслідків є відсутність кліматичної зими протягом останніх трьох років (2022–2024).

Кліматична зима настає, коли середньодобова температура стабільно тримається нижче 0 °C. Однак у зазначені роки середня температура зимового

періоду в місті Києві була вищою за 0 °С. Аномально теплі зими призводять до таких явищ, як передчасне цвітіння рослин. Наприклад, у січні 2025 року в кількох районах міста Києва зацвіли сакури, що зазвичай відбувається у квітні. Це пов'язано з високими температурами, які в кінці січня досягали показників, характерних для кінця березня. Зміни клімату також впливають на стабільність снігового покриву. Теплі зими призводять до швидкого та нерівномірного танення снігу, що збільшує ризик паводків навесні.

Такі зміни підкреслюють необхідність адаптації міста до нових кліматичних умов. У місті Києві вже розпочато роботу над розробкою комплексного плану адаптації до зміни клімату, який включатиме оцінку вразливостей та ризиків, а також заходи для підвищення стійкості міста.

Зміни клімату суттєво впливають на екологічний баланс міського середовища, зумовлюючи підвищення середньорічних температур, збільшення частоти аномальних погодних явищ, зменшення вологості ґрунту та погіршення якості повітря. Негативні наслідки змін клімату включають загибель зелених насаджень, зростання рівня теплового стресу серед населення, погіршення мікроклімату та зниження адаптаційного потенціалу міської інфраструктури.

Для забезпечення екологічної стійкості міського середовища та мінімізації впливу кліматичних змін передбачається реалізація таких заходів:

- розширення міських зелених зон;
- створення мініскверів та екокоридорів;
- збільшення площі вертикального та дахового озеленення;
- використання рослин з високою стійкістю до посухи та температурних коливань;
- запровадження ефективних систем зрошення;
- розширення мережі автоматизованих систем поливу для збереження вологості в ґрунті;
- використання водозберігаючих технологій, включаючи накопичувальні резервуари та крапельний полив;
- встановлення ємностей для збору та повторного використання дощової води;
- використання екологічних будівельних матеріалів, що знижують рівень теплового забруднення;
- розвиток систем водовідведення для запобігання підтопленням під час інтенсивних опадів;
- зменшення теплового навантаження в міському середовищі;
- створення тіньових навісів, зелених алей та зон відпочинку;
- використання світловідбивних матеріалів для зменшення ефекту теплового острова;
- просвітницькі та аналітичні заходи;
- моніторинг кліматичних змін у місті та оцінка їхнього впливу на екологічний стан;
- впровадження освітніх програм для населення щодо адаптації до змін клімату та екологічно відповідального способу життя.

Реалізація зазначених заходів сприятиме покращенню екологічного стану міста, підвищенню рівня комфорту та безпеки мешканців, зменшенню впливу

екстремальних погодних явищ та формуванню стійкої до кліматичних змін урбаністичної екосистеми.

ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ В МІСТІ КИЄВІ

Проблема безпритульних тварин у місті Києві залишається однією з ключових екологічних та соціальних викликів, які потребують системного вирішення. Неконтрольоване зростання їхньої кількості негативно впливає на епідеміологічну та епізоотичну ситуацію, підвищує ризики поширення небезпечних захворювань, сприяє випадкам жорстокого поводження з тваринами, що, у свою чергу, формує загрозу соціальної напруги.

З огляду на наслідки війни, кількість безпритульних тварин у місті Києві суттєво зросла. До цього призвели масова евакуація населення, вимушене залишення домашніх улюбленців, а також хаотичне та неконтрольоване розмноження тварин без нагляду. Через нестачу ресурсів для догляду та утримання тварини часто залишаються без їжі, води та ветеринарної допомоги. Вони можуть отримувати серйозні травми, хворіти на небезпечні для людей та інших тварин інфекції, а також ставати жертвами насильства з боку людей. При цьому, перебуваючи у вуличному середовищі, тварини нерідко становлять загрозу для населення, зокрема, через напади або спричинення дорожньо-транспортних пригод.

Для подолання цієї проблеми у 2022-2024 роках у місті Києві було проведено масштабну роботу:

- на базі трьох лікарень КП «Київська міська лікарня ветеринарної медицини» стерилізовано понад 26 300 безпритульних тварин, що дозволило значно зменшити темпи їхнього розмноження;

- вакциновано від сказу понад 26 500 тварин, що є важливим елементом профілактики епідемічних загроз;

- надано швидку ветеринарну допомогу та проведено лабораторно-діагностичні дослідження для 8 300 тварин;

- близько 9 000 тварин забезпечено післяопераційною перетримкою, що дозволило їм успішно відновитися після стерилізації або інших медичних втручань;

- розроблено механізм надання фінансової підтримки з бюджету міста Києва громадським організаціям, на утриманні яких знаходяться притулки для безпритульних тварин, та надано підтримку в 2023 році 4 громадським організаціям, в 2024 році - 3 громадським організаціям (Таблиця 12).

Таблиця 12.

Кількість безпритульних тварин, що перебувають в громадських організаціях та обсяги бюджетного фінансування

Найменування громадської організації	2023 рік				2024 рік			
	Собаки	Коти	Всього тварин	Обсяг фінансової підтримки, тис.грн	Собаки	Коти	Всього тварин	Обсяг фінансової підтримки, тис.грн
Громадська організація "Зоопатруль Україна"	157	223	380	238,37	178	152	330	246,62
Громадська організація "Притулок для тварин "Сіріус"	3051	212	3297	1081,9	2849	186	3035	2279,64
Громадська організація "Товариство захисту тварин "SOS"	427	119	546	344,74	506	123	629	472,21
Громадська організація "Центр культури стосунків людей та тварин"	425	137	570	353,84	0	0	0	0,0
РАЗОМ	4060	691	4751	2018,85	3533	461	3994	2998,47

Окрім суто ветеринарного аспекту, гуманне ставлення до тварин є важливим маркером морального та соціального розвитку суспільства. Це відображає рівень утвердження європейських гуманістичних цінностей та демонструє готовність громадян брати відповідальність за навколишнє середовище.

Попри значний обсяг виконаної роботи, у столиці залишаються актуальними низка питань, що потребують подальшого вирішення:

- будівництво міського центру захисту тварин європейського зразка. Важливо продовжити будівництво сучасного центру, який відповідатиме міжнародним стандартам захисту та гуманного поводження з тваринами. Необхідно оновити проектно-кошторисну документацію відповідно до сучасних вимог. Станом на 01.04.2025 року рівень будівельної готовності центру становить 38,9%, і для завершення проєкту потрібне стабільне фінансування та контроль за виконанням робіт;

- популяризація гуманного ставлення до тварин та підвищення обізнаності населення. Важливою складовою вирішення проблеми є просвітницька діяльність, спрямована на формування відповідального ставлення до домашніх та безпритульних тварин. У 2022-2024 роках проведено 47 інформаційно-просвітницьких заходів, які допомогли поширити знання серед населення щодо етичного поводження з тваринами. У 2024 році організовано два масштабні заходи з прилаштування безпритульних тварин – «Дні адопції тварин», що сприяли пошуку нових домівок для великої кількості собак і котів. Необхідно продовжити

реалізацію таких заходів та впроваджувати нові ініціативи, спрямовані на популяризацію відповідального ставлення до тварин серед власників;

- розширення міської інфраструктури для виходу та догляду за тваринами. Для комфортного співіснування людей та тварин необхідно розширювати мережу спеціально облаштованих зон для виходу та тренування тварин;

- функціонування та розвиток інформаційної системи «Реєстр домашніх тварин» (РДТ). Дана система є важливим механізмом для обліку тварин, заохочення їхньої вакцинації та стерилізації, пошуку загублених тварин, а також контролю за безпритульними тваринами. За 2022-2024 роки в «РДТ» зареєстровано понад 25 500 безпритульних тварин. Подальший розвиток цього реєстру дозволить вдосконалити механізми ідентифікації та відстеження тварин, що сприятиме зниженню кількості безпритульних собак і котів у місті;

- створення ефективної системи контролю за добробутом тварин. Потрібно впроваджувати дієві механізми контролю за ставленням власників до тварин, запобігати випадкам жорстокого поводження та покращувати умови утримання тварин у притулках. Необхідно забезпечити регулярні перевірки ветеринарних установ, притулків та місць утримання тварин, щоб гарантувати дотримання всіх стандартів догляду.

Таблиця 13.

Дані щодо організації та облаштування вихідних та дресирувальних майданчиків, собачих вбиралень у місті Києві за 2020-2024 роки

Назва заходу	Одиниця виміру	роки					Всього
		2020	2021	2022	2023	2024	
Облаштування собачих вбиралень	од.	53	50	0	11	15	129
Облаштування дресирувальних майданчиків	од.	1	2	0	0	2	5
Облаштування вихідних майданчиків	од.	0	3	0	0	2	5
Всього	од.	54	55	0	11	19	139

У рамках приватного партнерства влітку 2024 року започатковано інноваційний проєкт із встановлення 74 сучасних поїлок для тварин у парках та скверах столиці. Ця ініціатива спрямована на покращення комфорту та добробуту міської фауни, а також сприяє розвитку гуманного ставлення до тварин у міському середовищі.

Світова практика доводить, що подібні ініціативи значно зменшують рівень зневоднення серед тварин у спекотний період, а також позитивно впливають на

екосистему міста. Київ приєднався до переліку європейських міст, де впроваджуються такі практики для підвищення рівня комфорту не лише для мешканців, а й для чотирилапих друзів.

Забезпечення належного поводження з тваринами у місті Києві є важливим завданням для міської влади, громадських організацій та мешканців. Досягнення позитивних змін у цій сфері можливе лише за умови комплексного підходу, що включає ветеринарну підтримку, розвиток інфраструктури, правові механізми контролю, освітні заходи та активну участь громадян у допомозі безпритульним тваринам.

Формування відповідального ставлення до тварин є показником цивілізованості суспільства, і Київ має всі передумови для того, щоб стати прикладом у розв'язанні цієї проблеми, впроваджуючи європейські стандарти гуманного поводження з тваринами.

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ВИХОВАННЯ

Екологічна освіта та просвіта є ключовими складовими системи охорони довкілля міста Києва. Формування екологічної культури, фундаментальних знань і свідомого ставлення до природи як унікальної цінності сприяє розвитку відповідального використання природних ресурсів та активної громадянської позиції мешканців міста.

У сучасних умовах, коли питання екологічної безпеки набувають дедалі більшого значення, важливо забезпечити сталий розвиток екопросвіти та виховання на всіх рівнях освіти. Відповідальне ставлення до навколишнього середовища формується через систему заходів, спрямованих на підвищення рівня екологічної грамотності населення.

Підвищення рівня екологічної культури відбувається через комплексний підхід, що охоплює всі рівні освіти – від дошкільної до вищої, а також через професійну підготовку фахівців у сфері охорони довкілля.

У дошкільних та загальноосвітніх закладах екологічне виховання реалізується через інтеграцію відповідних тем у навчальні програми, організацію екологічних гуртків, конкурсів та екскурсій.

У закладах професійної та вищої освіти важливу роль відіграє спеціалізована підготовка кадрів у сфері екології, містобудування, ландшафтного дизайну та природоохоронної діяльності.

Значний акцент робиться на неформальній екологічній освіті, що включає семінари, лекції, тренінги, тематичні фестивалі та акції для громадськості.

Ефективна екопросвіта повинна включати не лише освітній компонент, а й систематичне інформування громади про стан навколишнього середовища, проведення тематичних заходів та розробку навчальних програм з екологічного виховання.

З метою підвищення екологічної свідомості на базі КП «Київський міський Будинок природи» регулярно проводяться наукові конференції, семінари, лекції та виставки, що сприяють розширенню знань та поширенню практик екологічного способу життя.

Також у місті Києві активно впроваджуються екологічні акції, спрямовані на залучення мешканців до природоохоронної діяльності.

Підтримка екологічних ініціатив громадськими організаціями, волонтерами та місцевим бізнесом сприяє поширенню екологічно свідомої поведінки серед мешканців.

Однією з актуальних проблем залишається відсутність єдиного інформаційного ресурсу, що містив би комплексну статистичну та аналітичну інформацію про екологічний стан міста Києва.

Заходи Програми будуть направлені на вирішення проблем:

- підвищення рівня екологічної обізнаності та культури мешканців міста Києва;
- розвиток сталого екологічного мислення серед молоді та активне залучення її до природоохоронних ініціатив;
- формування громадської відповідальності за стан довкілля та підтримка екологічних проєктів;
- посилення участі громади у процесах ухвалення рішень щодо екологічної політики міста;
- створення єдиного інформаційного простору для поширення екологічної інформації та моніторингу екологічних показників.

Впровадження заходів з екологічної освіти та просвіти сприятиме формуванню екологічно відповідального суспільства та забезпечить збереження природного середовища міста Києва для майбутніх поколінь.

III. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ПРОГРАМИ

Метою Програми є формування екологічно збалансованого та комфортного міського середовища шляхом впровадження інноваційних підходів до охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та підвищення рівня екологічної безпеки, здійснення контролю за утриманням домашніх тварин та регулювання чисельності безпритульних тварин у місті Києві гуманними методами, створення безпечного публічного простору у місті Києві шляхом формування свідомого та відповідального ставлення мешканців столиці.

Програма спрямована на системну трансформацію міського простору відповідно до сучасних стандартів сталого розвитку, покращення якості життя мешканців, дотримання принципів екологічної відповідальності та інтеграцію найкращих європейських практик у сфері урбаністики та благоустрою.

IV. ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ, ОБСЯГІВ ТА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ, СТРОКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Напрями, пріоритетні завдання та програмні заходи Програми визначені на основі комплексного аналізу статистичних показників, результатів реалізації попередньої міської цільової програми, виявлених тенденцій розвитку та

актуальних проблемних аспектів. При їх формуванні враховано стратегічні пріоритети та цілі державної політики, положення відповідних нормативно-правових актів, а також програмні документи загальнодержавного та міського рівня, а саме: Законів України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про благоустрій населених пунктів», «Про захист тварин від жорстокого поводження», Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 року № 940), «Про затвердження Стратегії розвитку міста Києва до 2027 року» затвердженої рішенням Київської міської ради від 15 грудня 2011 року № 824/7060 (у редакції рішення Київської міської ради від 05 грудня 2024 року № 414/10222), «Про затвердження Концепції екологічної політики міста Києва «Екологічна стратегія міста Києва до 2030 року», затвердженої рішенням Київської міської ради від 23 вересня 2021 року № 2399/2440, «Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 року № 294-р), Прогнозу бюджету міста Києва на 2025-2027 роки, що схвалений розпорядженням начальника військової адміністрації від 08.11.2024 №1288, Плану дій «Зелене місто» для міста Києва затвердженим рішенням Київської міської ради від 02 листопада 2023 року № 7286/7327, «Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2024- 2026 роки», затвердженої рішенням Київської міської ради від 04 грудня 2023 року № 7530/7571 (у редакції рішення Київської міської ради від 15 грудня 2024 року № 425/10223).

Рішенням Київської міської ради від 2 листопада 2023 року №7286/7327 затверджено План дій «Зелене місто» для Києва, який спрямований на вирішення екологічних проблем та забезпечення сталого розвитку міста. Цей стратегічний документ зокрема включає низку дій і заходів, що охоплюють сектори «Міський транспорт та мобільність», «Водопостачання та водовідведення», «Управління відходами», «Стійкість міста та природоорієнтовані рішення» та «Розумне місто та управління даними», реалізація яких належить до сфери відповідальності Департаменту захисту довкілля та адаптації до зміни клімату міста Києва.

Заходи, передбачені в Плані дій «Зелене місто», були враховані при розробці Комплексної міської цільової програми екологічного благополуччя міста Києва на 2026–2028 роки. Ця програма передбачає утримання та благоустрій зелених насаджень, оновлення лісів, проведення санітарно-оздоровчих заходів, капітальний ремонт парків і скверів, а також проведення еколого-просвітницьких заходів.

Порівнюючи обидва документи, можна відзначити, що План дій «Зелене місто» має стратегічний характер і спрямований на довгострокове покращення екологічної ситуації в місті, тоді як Комплексна цільова програма зосереджена на конкретних заходах та проектах, які реалізуються в середньостроковій перспективі. Обидва документи доповнюють один одного, забезпечуючи

комплексний підхід до вирішення екологічних проблем Києва.

Дії	Завдання Програми						
	Адаптація та підвищення стійкості міста Києва до змін клімату, зниження антропогенного впливу і техногенного навантаження на атмосферне повітря, декарбонізація економіки	Розвиток та удосконалення міської системи моніторинг у стану навколишнього природного середовища	Підвищення рівня екологічної обізнаності населення міста, формування екологічної свідомості та культури сталого споживання	Збереження біорізноманіття та розвиток природоохоронних територій і зелених зон	Запобігання забрудненню, ефективне управління та раціональне використання водних ресурсів	Створення гендерно чутливих публічних просторів та нових центрів міської активності, забезпечення комфортних і безпечних умов перебування киян/киянок і гостей міста в міських просторах (зонах відпочинку, парках, скверах, площах, пляжах тощо) з дотриманням вимог доступності та інклюзивності, розвиток територій з урахуванням гендерного компоненту	Розробка та впровадження Концепції «Культурний вигул тварин у місті», упровадження сучасних підходів до утримання тварин, модернізація наявних і створення нових притулків для тварин та облаштування місць їх поховання
Контроль і моніторинг якості води		+			+		
Реконструкція мережі каналізації та очисних споруд					+		
Розробка профілю кліматичних ризиків та біорізноманіття та підвищення обізнаності щодо них		+		+			+
Розвиток зелених зон та еко-парків, реабілітація земель колишніх промислових («браунфілд») зон	+			+			
Захист зелених зон та блакитних	+		+	+	+	+	

зон (річок, озер)							
Природоорієнтовані рішення з метою управління кліматичними ризиками	+			+			
Розумне місто та управління даними	+	+					+

Програма спрямована на реалізацію визначених стратегічних цілей та заходів міської політики, а саме:

- запобігання змінам клімату та поліпшення якості атмосферного повітря;
- збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища;
- упорядкування та розвиток публічного простору.

Для досягнення вищезазначених цілей Програмою передбачаються наступні завдання, що забезпечують досягнення її та ефективне вирішення пріоритетних питань розвитку зокрема:

1. Адаптація та підвищення стійкості міста Києва до змін клімату, зниження антропогенного впливу і техногенного навантаження на атмосферне повітря, декарбонізація економіки:

- 1.1. будівництво, реконструкція та благоустрій зелених територій міста зокрема:

- протизсувних заходів спрямованих на запобігання розвитку небезпечних геологічних процесів, усунення або зниження до допустимого рівня їх негативного впливу на території парків міста Києва;

- утримання лісопаркової зони міста, зокрема, оновлення лісів, проведення санітарно-оздоровчих рубок та їх захист від пожеж

- 1.2. створення реєстру зелених зон комунальної власності територіальної громади міста Києва

- 1.3. впровадження європейських практик та інноваційного підходу до благоустрою міського зеленого господарства, зокрема:

- заходи з озеленення міста та влаштування поливо-зрошувальних систем,
- створення комфортних умов перебування в існуючих парках міста, а також облаштування нових парків;
- забезпечення догляду за лісопарковою зоною;
- розвитку розсадницької справи на базі МДР «Теремки», вирощування/дорощування саджанців дерев та чагарників;
- поліпшення матеріально-технічного стану підприємств зеленого господарства міста.

2. Розвиток та удосконалення міської системи моніторингу стану навколишнього природного середовища:

2.1. розвиток, модернізація, технічне переоснащення системи моніторингу

довкілля з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і приладів контролю;

2.2.розвиток моніторингу екологічного стану якості води у водоймах м. Києва, зокрема:

- проведення санітарно-бактеріологічних досліджень якості води у водоймах міста Києва експрес методом (Colilert 18) та автоматичним тестінгом води на ТЕСТА В-16;
- проведення токсикологічного моніторингу методом біотестування поверхневих вод водних об'єктів;
- придбання обладнання для проведення моніторингу екологічного стану якості води у водоймах.

3. Підвищення рівня екологічної обізнаності населення міста, формування екологічної свідомості та культури сталого споживання:

3.1.підвищення рівня екологічної обізнаності населення міста Києва, зокрема:

- проведення науково-технічних конференцій і семінарів,
- проведення еколого-просвітницьких, інформаційних заходів, організації виставок та інших заходів щодо пропаганди охорони навколишнього природного середовища, видання поліграфічної продукції з екологічної тематики;

3.2.розробка та створення онлайн бібліотеки еколого-просвітницького спрямування, зокрема:

- формування доступної системи екологічного інформування різних верств населення міста Києва;
- розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення екополітики міста Києва;
- удосконалення нормативного забезпечення міської екополітики;
- розвитку міжнародного та міжрегіонального співробітництва.

4. Збереження біорізноманіття та розвиток природоохоронних територій і зелених зон:

4.1.формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища, зокрема: розробка регіональних екологічних програм, у тому числі розроблення схеми та програми розвитку екологічної мережі міста Києва;

4.2.забезпечення охорони, збереження, відновлення та збалансованого використання природоохоронних територій зокрема:

- розробки проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок об'єктів природно-заповідного фонду (парків та скверів) міста Києва,
- розроблення проєктів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій,
- проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природного заповідного фонду;

5. Запобігання забрудненню, ефективне управління та раціональне використання водних ресурсів:

5.1. паспортизації малих річок і водойм;

5.2. екологічне оздоровлення та створення комфортного безбар'єрного простору для відпочинку на водних об'єктах м. Києва, зокрема:

- створення водоохоронних зон, спрямованих на запобігання забрудненню, засміченню та виснаженню водних ресурсів міста Києва;
- розчистка та благоустрій території озер та річок на території міста Києва;
- реконструкція та капітальний ремонт елементів благоустрою на зонах відпочинку біля води;
- обслуговування та експлуатація очисних споруд;
- впорядкування території пляжів та зон відпочинку біля води міста Києва та приведення їх до належного санітарно-гігієнічного, санітарно-технічного та естетичного стану, що відповідає міжнародним стандартам;
- оновлення матеріально-технічної бази пляжів та зон відпочинку біля води міста (придбання спеціалізованої техніки, обладнання для утримання та обслуговування земель водного фонду, рятувально-водолазного обладнання) та капітальний ремонт рятувально-водолазних будівель, обладнання;
- підвищення якості роботи існуючої системи водовідведення поверхневих стічних вод міста Києва, реконструкції зливностокової каналізації;
- забезпечення належного функціонування існуючих очисних споруд, насосних станцій їх реконструкції.

6. Створення гендерно чутливих публічних просторів та нових центрів міської активності, забезпечення комфортних і безпечних умов перебування киян/киянок і гостей міста в міських просторах (зонах відпочинку, парках, скверах, площах, пляжах тощо) з дотриманням вимог доступності та інклюзивності, розвиток територій з урахуванням гендерного компоненту:

6.1. забезпечення гендерно чутливих публічних просторів та комфортних і безпечних умов перебування киян / киянок і гостей міста на пляжах Києва з дотриманням вимог доступності та інклюзивності, розвиток територій з урахуванням гендерного компоненту, зокрема:

- облаштування місць для осіб з інвалідністю на пляжах м. Києва (крісла-амфібії, мобільні пристрої (спуск у воду) для самостійного плавання маломобільних груп населення);

6.2. Створення комфортних, безпечних та інклюзивних умов перебування в існуючих парках та скверах міста, а також облаштування нових парків, скверів і зон відпочинку з дотриманням вимог доступності та інклюзивності.

7. Розробка та впровадження Концепції «Культурний вигул тварин у місті», упровадження сучасних підходів до утримання тварин, модернізація наявних і створення нових притулків для тварин та облаштування місць їх поховання:

7.1. регулювання чисельності безпритульних тварин, зокрема:

- проведення стерилізації, вакцинації, протипаразитарної обробки безпритульних тварин, забезпечення післяопераційного утримання безпритульних тварин, організація та надання лікувально-профілактичних, лабораторно-діагностичних послуг, «Швидкої ветеринарної допомоги» травмованим безпритульним тваринам;
- забезпечення функціонування системи надання ветеринарних та лікувально-діагностичних послуг безпритульним тваринам столиці;
- розширення послуг з надання комплексу ветеринарних та лікувально-діагностичних послуг безпритульним тваринам столиці шляхом поліпшення та переоснащення матеріально-технічної бази КП «Київська міська лікарня ветеринарної медицини»;
- оновлення матеріально-технічної бази КП «Київська міська лікарня ветеринарної медицини»;
- забезпечення проведення реєстрації та ідентифікації тварин у м. Києві, облік опікунів/опікунок, ведення моніторингу та системи пошуку власників/власниць, опікунів/опікунок для загублених, знайдених та безпритульних тварин та контроль за реєстрацією тварин;
- вилов безпритульних тварин, що знаходяться на території міста Києва бригадами з відлову, транспортування безпритульних тварин до/з притулків КП «Київська міська лікарня ветеринарної медицини», повернення під опіку на місце вилову за зверненням опікунів/опікунок, збирання трупів загинув тварин, утилізація трупів загинув тварин шляхом високотемпературного спалювання;
- щорічне надання фінансової підтримки з бюджету міста Києва громадським організаціям, діяльність яких пов'язана з утриманням притулків для безпритульних тварин (котів, собак).

7.2. модернізація існуючих та створення нових притулків для тварин та облаштування місць їх поховань, зокрема:

- створення комфортних умов перебування безпритульних тварин у притулках з метою їх адопції та соціалізації, утримання, адопція, ветеринарна допомога, лікування, стерилізація, вакцинація, реєстрація та підготовка до прилаштування безпритульних тварин, що знаходяться в притулках КП «Київська міська лікарня ветеринарної медицини».

Розвиток дієвої системи адопції та привертання особливої уваги до необхідності прилаштування до власників якомога більшої кількості вилонувених безпритульних тварин, популяризація безпородних тварин, тварин, що не мають племінної цінності та тварин, що утримуються в притулках, з метою прилаштування їх до відповідальних господарів забезпечить зменшення кількості тварин, які повертаються на вулиці міста. Є також важливим проведення кампаній для привертання уваги до тварин, які перебувають у притулках, з метою знаходження для них нових власників/власниць та проведення роз'яснювальної роботи з опікунами тварин щодо визначення пріоритетом їх діяльності соціалізацію та прилаштування безпритульних тварин.

- будівництво та облаштування притулку для утримання безпритульних тварин (Центр захисту тварин) на вулиці Автопарковій у Дарницькому районі.

Будівництво в місті Києві міського центру захисту тварин європейського зразка з притулком для собак і котів, центром адопції тварин, сучасною ветеринарною клінікою з післяопераційним приміщенням, карантинним та інфекційним блоками, облаштованими належним чином, вигульними майданчиками забезпечить вищі показники результативності виконання мети Програми.

Будівництво об'єкта має вагомое соціальне значення для громади міста Києва, а саме:

- забезпечення заходів щодо запобігання занесенню та розповсюдженню небезпечних для людей та тварин захворювань, зменшення чисельності безпритульних тварин гуманними методами;

- організація та надання ветеринарної допомоги, проведення операцій травмованим безпритульним тваринам, лікувально-профілактичних, лабораторно-діагностичних послуг таким тваринам, забезпечення післяопераційного та карантинного утримання безпритульних тварин, здійснення заходів з ідентифікації та реєстрації таких тварин;

- капітальний ремонт приміщень КП «Київська міська лікарня ветеринарної медицини» за для забезпечення безпеки, комфорту та ефективності їх функціонування, відповідності сучасним європейським стандартам ветеринарної практики;

- капітальний ремонт приміщень притулку КП «Київська міська лікарня ветеринарної медицини» це важливий елемент підтримання належного санітарно-технічного стану притулку, що дозволить створити комфортніші, безпечніші умови утримання безпритульних тварин, підвищити загальний рівень благополуччя таких тварин

7.2. Імплементация правил утримання домашніх тварин, зокрема:

- ведення обліку публічних просторів в ІС «Реєстр домашніх тварин», організація та облаштування вигульних та дресирувальних майданчиків, продовження впровадження концепції «Культурний вигул тварин у місті», яка передбачає собою комплекс заходів, спрямованих на безпечне співіснування тварин та людей у місті Києві. Створення належним чином облаштованих місць, зон та майданчиків для вигулу та/або тренувань домашніх тварин забезпечить можливість власникам/власницям здійснювати комфортний вигул собак в спеціально відведених для цього місцях та попередить конфліктні ситуації між власниками/власницями тварин і пересічними громадянами/громадянками;

- посилення контролю за утриманням домашніх тварин та регулювання чисельності безпритульних тварин гуманними методами, створення системи контролю за порушенням правил утримання домашніх тварин в місті Києві;

- організація та проведення інформаційної, навчально-просвітницької кампанії, враховуючи гендерні аспекти з формування гуманного ставлення киянок та киян до тварин, правил утримання тварин, поведінки з тваринами;

- організація роботи та утримання телефонної лінії, а також інших каналів зв'язку з розгляду звернень та запитів громадян, надання консультацій, проведення рейд-перевірок, документального письмового оформлення порушення правил утримання тварин;

- забезпечення системної роботи у напрямі вирішення питань у разі

виникнення надзвичайних та конфліктних ситуацій, пов'язаних з тваринами, підтримка санітарно-епідеміологічного стану у м. Києві.

Департаментом захисту довкілля та адаптації до зміни клімату здійснюються заходи, спрямовані на розширення партнерських зв'язків, залучення міжнародного досвіду та ресурсів для реалізації пріоритетних проєктів у місті Києві.

У співпраці з Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) здійснюється робота над підготовкою Меморандуму про взаєморозуміння, загальною метою якого є зміцнення кліматичної стійкості міста Києва та його здатності адаптуватися до наслідків зміни клімату. Співпраця передбачає реалізацію структурованого процесу спільних оцінок, планування та розвитку потенціалу з метою підготовки Оцінки вразливості та кліматичних ризиків у 2025 році, а також подальшої розробки Стратегії та плану дій з адаптації до зміни клімату у 2026 році відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 р № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердженого операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках».

Київ долучився до програми Refill, започаткованої у Великій Британії благодійною організацією City to Sea. Програма має на меті зменшення використання одноразового пластику шляхом забезпечення широкого доступу до безкоштовної питної води у публічних місцях. Застосунок Refill дозволяє користувачам швидко знаходити найближчі заклади, в яких можна безкоштовно набрати воду в багаторазову пляшку, придбати напої у власну термочашку або взяти їжу в багаторазовий ланчбокс. Завдяки ініціативі Департаменту захисту довкілля та адаптації до зміни клімату, до програми вже доєдналися перші українські заклади. З метою подальшого розширення участі та популяризації ініціативи серед мешканців і закладів столиці, наразі здійснюються заходи з локалізації мобільного застосунку українською мовою. Це дозволить забезпечити зручне користування сервісом для широкого кола осіб, сприятиме залученню нових партнерів та формуванню культури відповідального споживання у міському середовищі.

Укладено Меморандум про співпрацю з WWF-Україна, що передбачає спільну роботу над реалізацією заходів у сфері охорони навколишнього природного середовища. Основними напрямками взаємодії визначено проведення еколого-освітніх заходів, розробку екологічних проєктів, впровадження принципів належного врядування, енергоефективності, відновлення лісів, підтримки водних об'єктів та розвитку зеленої транспортної інфраструктури. У межах співпраці з WWF-Україна вже проведено онлайн-опитування серед мешканців міста Києва щодо стану водних об'єктів, з метою виявлення водних об'єктів, які, на думку киян, потребують особливого захисту та залучення громади до покращення стану водойм. На основі отриманих даних, у співпраці з WWF-Україна, буде створено інтерактивну карту водних об'єктів Києва та спільними зусиллями напрацьовано подальші кроки по вирішенню екологічних проблем.

Таблиця 14.

Обсяги та джерела Програми

тис.грн.

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання Програми	Етапи виконання програми:			усього витрат на виконання Програми
	2026 рік	2027 рік	2028 рік	
Обсяг ресурсів усього:	2 400 248,65	2 517 056,40	2 639 640,45	7 556 945,50
державний бюджет				
бюджет міста Києва	2 293 425, 93	2 408 097,22	2 528 502,09	7 230 025,24
інші джерела	106 822,72	108 959,18	111 138,36	326 920,26

V. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ, А ТАКОЖ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Реалізація заходів Програми передбачає забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у доступі до озелених, ландшафтних та рекреаційних територій міста, з урахуванням норм Конституції України, чинних нормативно-правових актів та міжнародних стандартів щодо гендерної рівності та прав людини, які підписані та ратифіковані Україною. Завдання та заходи програми відповідають Конституції України, законам України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", "Про засади запобігання та протидії дискримінації" та забезпечують рівний доступ до природно-ландшафтного комплексу, рекреаційних територій, об'єктів природно-заповідного фонду та пляжів міста, вигулу тварин на територіях міста Києва.

Згідно з вимогами зазначених законів, з метою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у працевлаштуванні, підвищенні кваліфікації та перепідготовці на рятувальних об'єктах САРВС КП «Плесо», працюють рятувальники обох статей, забезпечуючи безпечний відпочинок на водних об'єктах Києва.

Всі категорії жінок і чоловіків, незалежно від раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних переконань, національного походження чи інших ознак, мають рівні права та доступ до природно-ландшафтних комплексів, рекреаційних територій та об'єктів природно-заповідного фонду столиці.

Цільовими групами Програми є мешканці та гості міста Києва (понад 2,9 млн осіб), зокрема діти, молодь, доросле населення та особи з інвалідністю, з акцентом на забезпечення рівного доступу жінок і чоловіків до отримання послуг.

В рамках Програми передбачено проведення еколого-просвітницьких заходів, таких як виставки та екскурсії, інформування населення щодо гуманного ставлення до тварин для різних категорій населення та гостей міста, включаючи сімейний відпочинок, молодь та дітей.

Програма також передбачає розширення зелених зон, покращення інфраструктури парків і скверів, збільшення кількості зелених насаджень, а також доступність і безбар'єрність рекреаційної інфраструктури, розширення надання послуг у сфері захисту безпритульних тварин із залученням громадських організацій міста Києва. Забезпечується рівний доступ до соціальних послуг для всіх категорій населення, без обмежень або переваг за ознакою статі.

Під час реалізації Програми буде забезпечено доступний та безпечний відпочинок для різних категорій громадян, зокрема дітей, молоді та осіб з інвалідністю, на пляжах, в парках і лісопаркових зонах міста. В рамках будівництва, реконструкції та капітального ремонту об'єктів благоустрою буде встановлено дитячі та спортивні майданчики, бігові доріжки для молоді, а також елементи благоустрою для маломобільних груп, такі як пандуси, спеціальні сидіння, під'їзди та вбиральні, майданчики для виходу тварин.

До реалізації заходів Програми залучатимуться працівники незалежно від статевої належності.

VI. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ТА ЗАХОДІВ КОМПЛЕКСНОЇ МІСЬКОЇ ЦІЛЬОВОЇ ПРОГРАМИ ЕКОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ МІСТА КИЄВА НА 2026-2028 РОКИ

Таблиця 15.

ВІІ. ІНДИКАТОРИ ПРОГРАМИ

Для досягнення оперативних цілей, реалізації завдань та заходів Стратегії розвитку міста Києва до 2027 року заплановано відповідні індикатори результативності Програми.

Таблиця 16.

Індикатори Програми Комплексної міської цільової програми екологічного благополуччя міста Києва на 2026-2028 роки

№	Назва індикатора	Одиниця виміру	Значення індикатора за роками		
			2026 рік	2027 рік	2028 рік
1	2	3	5	5	6
1	Забезпеченість зеленими зонами загального користування	м ² /мешканця / мешканку	24	25	26
2	Рівень охоплення території міста Києва системою	%	68	71	74

	моніторингу стану навколишнього природного середовища				
3	Частка зелених насаджень в межах міста	%	49,6	49,6	49,6
4	Кількість реалізованих природоорієнтованих ініціатив /проектів в урбанізованих умовах міста	одиниць	250	255	260
5	Рівень екологічної свідомості населення міста за результатами соціальних досліджень, %	%	45	50	55
6	Частка територій та об'єктів природно-заповідного фонду від площі міста	%	26	26	26,1
7	Площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду, щодо яких передбачається розроблення документації із землеустрою з організації та встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду м. Києва	Га	150	200	210
8	Частка водних об'єктів міста Києва, на яких здійснюється моніторинг екологічного стану якості води відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви ЄС 2000/60/ЕС, %	%	85	90	95,2

VIII. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Координацію та контроль за ходом виконання Програми здійснює заступник голови Київської міської державної адміністрації, який згідно з розподілом обов'язків забезпечує здійснення повноважень виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Безпосередній контроль за виконанням завдань і заходів Програми здійснює Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату, а за цільовим та ефективним використанням коштів - головні розпорядники бюджетних коштів, які є виконавцями заходів Програми та яким передбачені бюджетні призначення на виконання заходів програми.

Співвиконавці заходів Програми надають Департаменту захисту довкілля та адаптації до зміни клімату квартальні звіти до 15 квітня, 15 липня та 15 жовтня звітного року, річний звіт до 01 лютого року наступного за звітним, заключний звіт та уточнені річні звіти (у разі потреби) до 01 березня наступного за звітним.

Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату надає Київській міській раді, Департаменту фінансів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації):

квартальні звіти – до 01 травня, 01 серпня та 01 листопада звітного року;

річний звіт – до 01 березня року, наступного за звітним;

заключний звіт та уточнені річні звіти (у разі потреби) - до 01 квітня наступного за звітним.

Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату у встановлені терміни розміщує на Єдиному веб-порталі територіальної громади міста Києва річний (квартальний) звіт та заключний звіт про результати виконання Програми.

Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату щороку здійснює обґрунтовану оцінку результатів виконання Програми та в разі потреби розробляє пропозиції щодо доцільності продовження тих чи інших заходів і завдань, уточнення фінансування, переліку співвиконавців, строки виконання Програми та окремих її завдань і заходів тощо.

За ініціативою Київської міської ради, виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату або головного розпорядника коштів Програми розгляд проміжного звіту про хід виконання Програми, ефективність реалізації її завдань і заходів, досягнення проміжних цілей та ефективність використання коштів може розглядатися на сесіях Київської міської ради та на засіданнях відповідних постійних комісій Київської міської ради протягом року в разі виникнення потреби.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО